

ISTORICUL CERCETĂRILOR ENTOMOFAUNISTICE EFECTUATE ÎN DELTA DUNĂRII

AURELIAN POPESCU-GORJ

Din punct de vedere geografic Delta propriu zisă începe la Ceatal care, ca un pinten puternic ancorat în patul Dunării, îi separă albia în două brațe: Chilia, ce se îndreaptă spre nord, constituind cel mai mare și mai tânăr braț al Dunării, și Tulcea spre est, cel mai scurt braț, care după 19 km se divide în două ramificații — brațul Sulina, ce continuă a înainta spre est, și brațul Sf. Gheorghe, îndreptat spre sud-est, el fiind cel mai vechi și mai întortocheat braț al Dunării.

Porțiunea de deltă cuprinsă între brațul Chilia la nord și brațul Sulina la sud, Ceatalul Ismail la vest și litoralul marin spre est, poartă numele de Insula Letea. Frumusețea deosebită pe care o oferă cadrul natural al acestei zone, bogat acoperită cu bălți populate cu tot soiul de pești, legate prin numeroase gârle și canale ce traversează mari întinderi de stuf, în care multe păsări rare își găsesc locuri prielnice de cuibărit, grindurile fluviale ce o înconjoară, adesea foarte fertile sau acoperite cu pâlcuri de pădure, ca și grindurile fluvio-maritime, acoperite cu o vegetație de semi-deșert iar pe alocuri cu păduri de stepă, bogate în arbori bătrâni și numeroase plante agățătoare ce le îmbracă trunchiurile, atîrnînd apoi în lungi ghirlande, ca lianele din pădurile tropicale, îi dau un aspect deosebit de pitoresc, constituind totodată și un mediu prilenic desvoltării unei bogate și variate faune. Pe bună dreptate întreaga deltă, în ansamblul ei, constituie un veritabil « Monument al Naturii », unic în felul său în toată Europa.

Delta Dunării este situată într-o regiune cu climat continental de stepă, în care valorile termice sînt într-o oarecare măsură atenuate de acțiunea moderatoare a Mării Negre și a bălților din interior. Vînturile sînt frecvente, întreaga zonă fiind lipsită de adăposturi naturale iar precipitațiile sînt reduse, înregistrîndu-se adesea lungi perioade de secetă, cu toate că umiditatea atmosferică este destul de ridicată.

Delta are o vechime istorică și ocupă locul unui vechi golf marin care, în perioadele preistorice a fost parțial sau total izolat de mare prin grindurile marine Letea, Caraorman și Crasnicol, colmatate apoi treptat prin aluviuni fluviale. Pe acestea s-au dezvoltat apoi păduri cu o vegetație abundentă, variată și mult deosebită de cea a regiunilor învecinate, iar multiplele legături dintre pămîntul ferm și apă și condițiile climatice locale au transformat delta într-o regiune în care animalele

s-au dezvoltat într-o manieră mai abundentă și mai variată decât în teritoriile învecinate, multe specii găsind aici condițiuni optime de supraviețuire și perpetuare.

Dar cu toate că delta constituie un teritoriu atât de diferit de cele din alte regiuni ale țării, totuși fauna ei a fost foarte puțin cercetată. Datele din literatura de specialitate sînt rare și disparate, mai ales pentru nevertebrate, nevizînd decît cîteva ordine de insecte, speciile menționate provenind din colectări sporadice, făcute de obicei în timpul excursiilor de agrement. Cele mai vechi date (Popescu-Gorj și X. Scobiola-Palade, 1968) se referă la cîteva specii de lepidoptere capturate de A. L. Montandon la Sf. Gheorghe și publicate în 1902 de A. Caradja, sau capturate de Fr. Salay la Sulina și publicate tot de Caradja în 1905 și republicate de Salay în catalogul său din 1910. În 1904 și 1905 Ed. Fleck semnalează cîteva Coleoptere provenind de la Sulina, după care A. L. Montandon publică în 1905, 6 specii de Myrmeleonidae iar în 1906 și 1908 cîteva Coleoptere colectate la Sulina sau în pădurea Letea. În 1912 I. Borcea publică între altele și 2 specii de Himenoptere Tenthredinidae, provenind din deltă. Acestea sînt singurele mențiuni mai vechi asupra entomofaunei Deltei Dunării, care a rămas astfel nestudiată multă vreme, regiunea fiind în general greu accesibilă și tratată ca un teritoriu palustru cu frecvente cazuri de malarie. Abia după mulți ani, în 1929—1930 A. Müller din Sibiu semnalează prezența la Sulina a unui asilid (Diptera), a două specii de Myrmeleonidae și 4 specii de himenoptere, după care entomofauna deltei cade iar în uitare. Noi date încep să apară mult după eradicarea malariei, abia din 1952 și se referă mai ales la Coleoptere, publicate de S. Panin (1952, 1955, 1957, de M. Al. Ieniștea în 1957, de S. Panin și N. Săvulescu (1961) sau la Odonate, publicate de Fr. Por în 1956 și la Himenoptere, publicate de V. Iuga (1953) și X. Scobiola Palade (1954, 1959, 1960). În 1961 cercetătoarea poloneză R. Bankowska publică 7 specii de Conopidae (Diptera) din Delta Dunării iar în 1961 și 1962 M. A. Ionescu și M. Weinberg publică 3 specii de Asilidae (Diptera) provenind din aceeași regiune. Tot în 1962 V. Iuga și X. Scobiola publică o specie de himenopter dintre Mutillidae iar cercetătorul danez O. Iorgensen (1962) o specie de Sphecidae (Hymenoptera).

Dar și aceste noi date au fost tot sporadice, nereușind a da o imagine mai amplă asupra interesantei entomofaune adăpostite mai ales de delta maritimă. Această mare lipsă de informații asupra faunei de nevertebrate terestre a deltei a determinat colectivul Secției de Entomologie a Muzeului de Istorie Naturală « Grigore Antipa » București, să întreprindă cercetări temeinice asupra entomofaunei de pe diferitele grinduri fluvio-maritime ale deltei, în perioada 1962—1966 efectuînd colectări intense pe grindul Letea, mai ales în sectorul nordic al pădurii Letea, între Periprava și Hașmacul Mare, sectorul sudic și împrejurimile comunei C. A. Rosetti fiind puțin prospectate.

Cercetările echipei Muzeului « Grigore Antipa », s-au axat mai ales pe studiul reprezentanților din 13 ordine de insecte și anume: Odonata, Mantodea, Orthoptera, Coleoptera, Raphidioptera, Neuroptera, Plannipennia, Heteroptera, Homoptera (Auchenorrhyncha), Hymenoptera, Trichoptera, Lepidoptera și Diptera. Eforturile depuse de acest colectiv au constituit primele cercetări organizate pentru cunoașterea entomofaunei acestui important sector al deltei. În cei 5 ani de cercetări pe grindul Letea s-au colectat peste 30.000 exemplare, studierea acestui bogat material permițînd semnalarea a 1720 specii de insecte (414 specii de Coleoptere, 375 specii Himenoptere, 552 specii Lepidoptere, 187 specii Diptere, 46 specii Heteroptere, 33 specii Orthoptere, etc.). Din totalul speciilor identificate 131 specii și o subspecie s-au dovedit a fi fost noi pentru fauna țării iar 13 specii și o subspecie noi pentru știință. Desigur, rezultatele obținute au constituit un important pas în cunoașterea entomo-

faunei deltei, dar și aceste cercetări au fost departe de a epuiza tot ceea ce poate exista în acest excepțional teritoriu.

Datorită condițiilor bioclimatice și a diversității microbiotopilor, complex diferite de cele din alte regiuni, grindul Letea este caracterizat prin prezența unui mare număr de specii foarte importante din punct de vedere zoogeografic, acesta fiind locul de întâlnire a unui mare număr de specii stepice din sudul URSS și a multor specii pontice, irano-pontice și irano-ponto-mediteraneene cu numeroase specii eurosiberiene și unele centraleuropene — o parte din aceste specii atingând aici limita nordică, nord estică sau cea occidentală a arealului lor de răspândire în Europa.

Trebuie să menționez și prezența pe acest grind a numeroase specii legate de mediul palustru, larvele lor dezvoltându-se fie în mediul acvatic, fie în tijele sau în rădăcinile plantelor acvatice.

Toate aceste caracteristici precum și marele număr de specii identificate în perioada cercetărilor efectuate în trecut, de colectivul Muzeului « Grigore Antipa », în porțiunea nordică a grindului Letea, ca și insuficiența cunoștințelor privind entomofauna din porțiunea centrală și de sud a pădurii Letea, au constituit premisele care au determinat conducerea Muzeului Deltei Dunării să ceară să se reia cercetările faunistice multidisciplinare, pe acest important teritoriu deltaic, studiile entomofaunistice fiind desfășurate mai ales în porțiunea centrală și de sud a pădurii Letea.

În decursul celor 3 ani cât au durat cercetările organizate de Muzeul Deltei Dunării, s-a colectat un material entomologic bogat și destul de variat, în lucrările Simpozionului urmînd ca fiecare participant să prezinte rezultatele obținute. Cu această ocazie trebuie însă să fac cunoscut că cercetarea entomofaunistică a Deltei Dunării a constituit și continuă să constituie o problemă foarte dificilă datorită în deosebi condițiilor grele de deplasări pe teren. Ziua, cercetătorii au de înfruntat agresivitatea tăunilor, ale căror înțepături sînt foarte supărătoare, în timp ce în capturile din timpul nopții este necesar să se străbată, seară de seară, mulți kilometri printr-un nisip de obicei mobil, luptînd permanent cu roiurile milioanelor de țînțari sau cu gîndacii stafilinizi și alte coleoptere agresive, care pătrunzînd sub haine mușcă sau elimină lichide urticante, uneori foarte vătămătoare, mergînd pînă la desfigurare, transformînd eforturile cercetătorilor în perioade de mari suferințe. Apoi reîntoarcerea la baza de cercetare, străbătînd din nou kilometri prin nisipul mobil, încărcăți și cu cele peste 20 kg de materiale necesare capturilor de noapte, totul pe un întuneric deplin și asaltăți permanent de țînțari, constituie performanțe și greutăți învinse numai de temerari. De aceea delta și mai ales pădurea Letea, cu numeroasele ei hașmacuri, va continua să constituie încă multă vreme un teritoriu greu de cercetat, care nu-și va destăinui secretele faunistice decît treptat și numai prin sacrificii, perseverență și pasiune.

Revenind la rezultatele cercetărilor întreprinse sub egida Muzeului Deltei Dunării trebuie să evidențiem faptul că s-a capturat un important număr de specii, peste 450 numai la Lepidoptere, din rîndul cărora peste 160 specii nu fuseseră identificate în pădurea Letea în cursul cercetărilor din trecut; de asemenea o serie de specii s-au dovedit a fi noi pentru fauna țării.

Rezultatele înregistrate la toate grupele cercetate ca și bogatul material ce a complectat substanțial colecțiile entomologice ale Secției de Științele Naturii a Muzeului din Tulcea, au arătat din plin cât de lăudabilă a fost inițiativa Direcției Muzeului Deltei Dunării de a organiza aceste cercetări multidisciplinare, sprijinite

de organele locale de Partid și de Stat precum și de Consiliul Culturii și Educației Socialiste, cărora le adresăm cele mai sincere mulțumiri.

În încheiere trebuie să mai menționez că remarcabilele descoperiri faunistice obținute în decursul celor 3 ani de cercetări, rezultate foarte importante din punct de vedere zoogeografic, justifică pe deplin necesitatea de a se continua și extinde aceste cercetări pe toate grindurile fluvo-maritime ale deltei, zone ce constituie importante refugii nepoluate ale unei diversități faunistice rar întâlnită în alte locuri din țară, precum și nevoia de a proteja aceste teritorii, pădurile Letea și Caraorman, constituind, în totalitatea lor, unele din cele mai importante « Monumente ale Naturii » din țara noastră.

RESUMÉ

Bien que le Delta du Danube soit un territoire très différent des autres régions du pays représentant un véritable « Monument de la Nature » unique en Europe, son entomofaune a été peu étudiée.

Dans le présent travail, on fait un historique des captures entomofaunistiques qui commencent sporadiquement dès 1902, jusqu'en 1962 étant signalées très peu d'espèces. C'est à peine cette année que la Section d'Entomologie du Muséum « Gr. Antipa » organise des recherches approfondies sur les différents cordons de sable fluvo-maritimes du Delta. Après les 5 premières années de recherches effectuées surtout au nord du cordon de sable de Letea, on a publié un travail ample où ont été mentionnées 1720 espèces d'insectes, particulière-

ment des Lépidoptères, Coléoptères, Hyménoptères, Diptères etc.

Etant donné que la richesse entomofaunistique du Delta était encore loin d'être connue, en 1979 le Musée du Delta du Danube (Tulcea) reprend les recherches dans le Delta maritime, le travail attaché à cet historique présentant les résultats obtenus pendant les 3 premières années de recherches. Rien qu'aux Lépidoptères, les nouvelles recherches ont mené à la découverte de plus de 160 espèces qui n'avaient pas été identifiées dans les études antérieures, certaines espèces étant même nouvelles pour la faune du pays.

Finalelement on exige la protection des forêts Letea et Caraorman qui s'inscrivent parmi les « Monuments de la Nature » les plus importants de notre pays.

Muzeul de istorie naturală « Grigore Antipa », Șos. Kiseleff, nr. 1, 71268, București, România